

O decizie pedepsită. Soarta foștilor deputați ai *Sfatului Țării*.¹

SUMMARY

The decision of the Sfatul Tarii on March 1918, about the Union of Bessarabia with her mother-country, expressed the large majority of the inhabitants of Bessarabia's will, and namely to live within the Romanian State borders. Till then, on November 2/15, 1917, the soviet government had published *The Statement of the Russian Nations' Rights*. They admitted the equality and the sovereignty of the Russian nations, their rights to free auto determination till their separation and formation as independent states. However, very soon, it was re-examined the soviet regime politics towards the nations from ex-Tsarist Empire. That is why the bessarabian legislative had been accused of "betrayal and entrance into compact with Romanian authorities" and had been punished even after years.

The latest investigations contributed in a significant way to make us familiar with the aspects regarding Sfatul Tarii deputies' repression by the Soviet regime that died in Chisinau, Penza, Kazan and Chistopol and also the Pantelimon Halippa's trial from U.R.S.S. They are based on novel documents from Republic of Moldova Information Service and Security Archive. In this study is presented the result of the research.

Actul Unirii Basarabiei cu Patria-Mamă, votat la 27 martie 1918 de marea majoritate a deputaților *Sfatului Țării*, a declanșat procesul de făurire a României Mari, finalizat la 1 decembrie 1918, cu Unirea Basarabiei, Bucovinei și Transilvania cu România.

Ceea ce a avut loc la Chișinău în ziua de 27 martie 1918, i-a costat mult pe cei implicați în evenimentele de atunci, indiferent că s-au pronunțat „pro” sau „contra” Unirii. Regimul sovietic, chiar și peste decenii de la acest eveniment, a încercat să-i pedepsească pe toți cei ce au decis Unirea, adică pe deputații *Sfatului Țării*, care ar fi „trădat interesele poporului moldovenesc” și „au pactizat cu autoritățile române”.

Pe unii deputați moartea i-a „salvat” de umilințele, anchetele și închisorile comuniste. O bună parte a fost reprimată în anul 1940/1941 de ocupație sovietică a Basarabiei. Aceștia nu s-au refugiat peste Prut, căci nu s-au gândit măcar o clipă că vor putea fi condamnați pentru o decizie luată cu ani în urmă și care exprima voința basarabenilor. Realitatea însă a fost cu totul alta.²

---

¹. Comunicare prezentată la Conferința *România la sfârșitul anilor '50 în context național și internațional*, organizată de I.N.S.T., 8-9 decembrie 2008.

². Vezi în acest sens: Postică E., *Deputați ai Sfatului Țării represați în 1940*, // *Cugetul. Revistă de istorie și cultură*, (Chișinău), nr. 1, 1998, pp. 92-98.

Eficiența organelor N.K.V.D. în acțiunile de represiune din anul de ocupație 1940/1941, denotă faptul că, acestea aveau adunate din timp, încă înainte de ocupație, materialele de acuzare, precum și listele cu adresele celor care urmau să fie arestați.³

Potrivit informațiilor deținute de serviciile speciale românești la data de 18 iulie 1940, în Basarabia au fost arestați de N.K.V.D. un număr de cinci foști deputați ai Sfatului Țării, un fost senator, doi foști ofițeri în Armata albă și numeroși funcționari civili și militari români. Aceștia au fost întemnițați la Chișinău și apoi o parte, transferați la Tiraspol, deoarece în închisoarea din capitala Basarabiei nu mai era spațiu.⁴

Situația foștilor deputați ai *Sfatului Țării*, rămași sub ocupație, era necunoscută la București. Doar la 24 februarie 1941, Serviciul Special de Informații (S.S.I.), prin șeful lui, Eugen Cristesci, a informat conducerea României că, foștii deputați ai *Sfatului Țării* nu au fost judecați sau deportați în interiorul U.R.S.S. și sunt „concentrați la închisorile din Chișinău și Tiraspol”. S.S.I.-ul considera că, aceștia vor fi aduși în fața instanței de judecată, dar fără să li se prezinte acuzațiile. Era remarcată atitudinea dârză a unor foști deputați – Ion Codreanu, Catelli, Leancă, Secară și alții, care au declarat că: „Au votat Unirea fiindcă așa le-au dictat convingerile și conștiința românească. Republica Moldovenească actuală este un instrument de dezbinare a poporului român. Basarabia fiind plămădită cu sângele și oasele strămoșilor lor, va rămâne totdeauna românească și, orice ar face Sovietele, ea fiind a românilor, tot lor le va reveni”.⁵

Documentele din arhiva Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova ne vorbesc despre un număr mai mare de foști deputați ai *Sfatului Țării*, arestați de sovietici în 1940. Este vorba de Grigore Turcuman, Nicolae Secară, Ștefan Botnariuc, Teodor Nega, Teodosie Cojocar, Teodor Uncu, Luca Știrbeț, Ion Codreanu, Vladimir Bodescu, Constantin Bivol, Alexandru Baltaga, Ion Ignatiuc, Pantelimon Sinadino și un fost ministru al Republicii Democratice Moldovenești, Emanuel Catelli, toți învinuiți în baza art. 54-4, 24-13, 54-11 din Codul Penal al

³ Scurtu I., Hlihor C., *Anul 1940. Drama românilor dintre Prut și Nistru*, p. 116.

⁴ Ibidem, p. 115.

⁵ Chiriac Al., *Membrii Sfatului Țării (1917-1918). Dicționar*. Editura Fundației Culturale Române, București, 2001, p. 164.

R.S.S. Ucrainene (activitate contrarevoluționară), în dosarul nr. 824 (a 13 deputați în *Sfatul Țării* și a unui fost ministru), intentat de N.K.V.D.-ul R.S.S. Moldovenești în vara anului 1940.

Din aceste documente sovietice aflăm că, foștii deputați au fost întemnițați în pușcăria din Chișinău și supuși anchetelor, care au durat aproape un an. La 22 mai 1941, procurorul R.S.S. Moldovenești a semnat rechizitoriul pentru ca aceștia să fie trimiși în judecată. Însă, izbucnirea războiului împotriva Uniunii Sovietice (22 iunie 1941), a făcut imposibilă judecarea lor la Chișinău. Cu toții (doi deputați – Teodosie Cojocar și Teodor Uncu – muriseră în pușcăria din Chișinău⁶) au fost evacuați în Rusia, cât mai departe de linia frontului. Gr. Turcuman, N. Secară, Șt. Botnariuc și T. Neaga au fost duși în Penza și întemnițați în penitenciarul nr. 1 din acest oraș, iar ceilalți au fost internați în lagărele din Republica Autonomă Sovietică Socialistă Tătară. De aici încolo, zilele lor erau numărate.

Ștefan Botnariuc, ucrainean de naționalitate, a votat în 1918 pentru Unire. A fost reținut de un sergent al N.K.V.D.-ului la 22 iulie 1940, în satul natal Bălan, jud. Bălți, unde se ocupa cu agricultura. După o lună de detenție la Bălți, a fost transferat la Chișinău. Este interogată la 9 septembrie 1940 și tot în aceea zi i s-au adus învinuirile. La 22 august 1941, Ștefan Botnariuc a decedat în spitalul interior al pușcării nr. 1 din Penza. Avea 66 de ani.

Teodor Neaga, la 27 martie 1918, a votat pentru Unirea Basarabiei cu România. Lucrează ca profesor la gimnaziul „B.P. Hașdeu” din Chișinău, iar la momentul arestării (1 august 1940), activa în cadrul Inspectoratului școlar județean Lăpușna. La 11 noiembrie 1941, a fost internat în spitalul interior al pușcării nr. 1 din Penza și la mai puțin de o lună s-a constatat decesul lui, survenit la 6 decembrie 1941, la ora 13.30. Avea 61 de ani.

Nicolae Secară, a votat la 27 martie 1918, pentru Unirea Basarabiei cu România. După Unire, a lucrat în agricultura basarabească, mai întâi în Directoratul Agriculturii, pregătind reforma agrară, apoi, din 1923, în cadrul Ministerului

---

⁶ Tașcă M., *Masacrați în R.A.S.S. Tătară*, ziarul chișinăuian *Timpul*, vineri, 17 octombrie 2008, nr. 969, <http://www.timpul.md/Article.asp?idIssue=873&idRubric=9015&idArticle=20201>

Agriculturii, în calitate de inspector agricol. Ultimii șapte ani, până la arestare, fusese asistent la Facultatea de Agronomie din Chișinău și șef al Secției administrative-gospodărești a acestei instituții. A fost arestat la 20 iulie 1940. Actul de deces vorbește despre faptul că, a fost internat în spital penitenciarului din Penza la 15 februarie 1942, iar la 24 februarie, la ora 08.30, a decedat. Avea doar 48 de ani.

Grigore Turcuman, la 27 martie 1918, a votat pentru Unirea Basarabiei cu România. A fost arestat la 3 iulie 1940 în Soroca, unde locuia. A fost unicul învinuit din acest grup, căruia i s-a întocmit un rechizitoriu, întrucât ceilalți trei deputați muriseră până la terminarea anchetei penale. Rămânând fără ceilalți învinuiți, anchetatorul se grăbea să-l judece măcar pe Turcuman. La 19 mai 1942, ancheta este încheiată și procurorul, la 22 mai, trimite dosarul în judecată. Are loc ședința pregătitoare a instanței care decide că, Turcuman poate fi judecat, iar la 16 iunie judecata trimite rechizitoriul în penitenciar pentru a fi înmănat lui Gr. Turcuman. Însă, la 23 iunie, rechizitoriul este retrimis judecătoriei, cu mențiunea că Grigore Turcuman a murit la 28 mai 1942. Avea 51 de ani.⁷

Destinul celor (șase la număr) evacuați în R.A.S.S. Tătară, la Kazan, nu s-a deosebit cu nimic de al celor de la Penza.

Alexandru Baltaga, la 27 martie 1918, a votat Unirea Basarabiei cu România. A fost arestat la 31 august 1940. A recunoscut în fața anchetatorului Cerepanov (călăul tuturor figuranților aceluși dosar), că „într-adevăr am fost adversar al revoluției și, pentru a o evita, am votat unirea”. A decedat la 7 august 1941, în spitalul închisorii din or. Kazan. Avea 79 de ani și a fost decanul de vârstă al celor din Kazan.

Vladimir Bodescu, a votat pentru Unirea Basarabiei cu România. Este reținut la 9 august 1940 și în aceeași zi interogat. În fața anchetatorului „nu și-a recunoscut vina” că a votat pentru Unire: „Nu, nu mă consider vinovat de aceasta. Basarabia, după limbă și religie, este identică românilor și o astfel de alipire a fost firească”. La 10 august 1940, i se aduc învinuirile în baza art. 54/4, 54/13, 54/11 din Codul Penal al Ucrainei. În aceeași zi a fost arestat în baza unei ordonanțe a procurorului. A

---

⁷ Ibidem, *Pușcăria nr. 1 din Penza a fost locul decesului a patru deputați în Sfatul Țării*, ziarul chișinăuian *Timpul*, vineri, 18 iulie 2008, nr. 911, <http://www.timpul.md/Rubric.asp?idIssue=814&idRubric=8419>

decedat la 28 noiembrie 1941, în închisoarea din Kazan. Avea 73 de ani. În Basarabia rămăseseră soția Daria, fiul Alexandru, fiicele Elena și Tamara. Bolșevicii nu s-au mulțumit cu exterminarea doar a lui Vladimir Bodescu: represiunilor politice a fost supus și Alexandru Bodescu, fiul, care, la fel ca și tata, activase în justiția basarabeană.

Constantin Bivol, la 27 martie 1918 votează pentru Unirea Basarabiei cu România. La 1940, locuia în satul Dahnovici, plasa Hâncești, unde a fost arestat la 25 august. A decedat la 12 martie 1942, în penitenciarul nr. 4 din or. Cistopol, R.A.S.S. Tătară. Avea 57 de ani.

În cazul lui *Luca Știrbeț*, unii cercetători îi atribuie calitatea de deputat în *Sfatul Țării* (Alexandru Chiriac), alții o contestă (Iurie Colesnic). Pentru a fi arestat, N.K.V.D.-iștii au folosit lucrarea *Figuri contemporane din Basarabia*, editată în 1939, în care se arată că Luca Știrbeț „A făcut parte din Blocul Moldovenesc pentru crearea Republicii Democratice Moldovenești”. A fost suficientă această informație pentru a fi arestat la 20 iulie 1940. La primul interogatoriu (24 august), a negat că ar fi fost deputat în *Sfatul Țării*. Însă, anchetatorul sublocotenent Cerepanov, probabil „a stărui” și la cea de-a doua interogare, peste două zile, Știrbeț a recunoscut și calitatea de deputat al *Sfatului Țării*, și că a participat la votarea din 27 noiembrie 1918 (când s-a renunțat la condițiile de unire, stipulate în Declarația din 27 martie 1918). Un certificat eliberat de medicul de serviciu de la spitalul penitenciarului nr. 4 din or. Cistopol, R.A.S.S. Tătară, atestă că Luca Știrbeț a murit la 15 martie 1942 din cauza epuizării organismului și a unei colite.

Ion Ignatiuc, unul dintre cei mai tineri deputați ai *Sfatului Țării*, la 27 martie 1918 votează pentru Unirea Basarabiei cu România. La 23 iulie 1940, a fost reținut de N.K.V.D.-ul din județul Bălți. Tocmai peste o lună de aflare în temniță, la 24 august, se emite ordonanța de arestare. A fost interogat de câteva ori și acuzat pentru activitate antirevoluționară. A fost supus anchetelor și în or. Cistopol din R.A.S.S. Tătară, care se termină doar la 6 mai 1942. Anchetatorul a propus o pedeapsă de 10 ani de închisoare, însă autorităților le-a părut prea blândă și ancheta a fost reluată. Ultimul rechizitoriu, emis la 11 noiembrie 1942, prevedea pedeapsa prin împușcare.

Însă, nu a ajuns să fie judecat, căci, la 25 ianuarie 1943, a decedat din cauza pelagrei. Avea 50 de ani.

Emanoil Catelli, a ocupat funcția de director general al treburilor pământului în cel de-al treilea guvern al Basarabiei, condus de dr. Petru Cazacu (10 aprilie 1918 – 12 decembrie 1918), contribuind la pregătirea reformei agrare, care a fost votată de *Sfatul Țării* în ședința din 27 noiembrie 1918. A fost arestat la 5 iulie 1940. A fost anchetat la Chișinău, dar și la Kazan, până la 11 mai 1942. Anchetatorul în rechizitoriu a propus ca pedeapsă, la fel ca și pentru Ion Ignatiuc, – împușcarea. Nu a fost executat, căci a decedat la 18 februarie 1943, în penitenciarul nr. 5 din or. Sverdlovsk, U.R.S.S.⁸

Pantelimon Sinadino, în toamna anului 1917, a fost ales deputat în *Sfatului Țării* din partea organizației naționale a grecilor. Salută în numele grecilor din Basarabia, la prima ședință a *Sfatului Țării* (21 noiembrie 1917), constituirea Înaltului for basarabean, însă nu participă la ședința istorică din 27 martie 1918, întrucât la acea vreme nu mai avea mandat. Însă, este reținut de organele N.K.V.D. la 5 iulie 1940 și arestat în aceeași zi. După ce a fost ținut în închisoarea de la Chișinău *pe cont propriu, plătinindu-și mâncarea și îmbrăcămintea* (subl. n.), la începutul războiului antisovietic a fost evacuat în Rusia. Însă, nu a ajuns nici la Penza, nici la Kazan. Probabil că, s-a pierdut undeva pe drum, căci nu există informații despre detenția lui nici la Penza, nici la Kazan. La momentul arestului avea 65 de ani. Posibila alinare a lui Sinadino a fost că soția Xenia (60 de ani) și copiii Alexandru (28 de ani) și Victor (33 de ani) se aflau, din luna iunie 1940, la București.⁹

Din acest lot de deputați arestați în 1940, doar Ion Codreanu a supraviețuit anchetelor sovietice, fiind schimbat în luna mai 1941, pe Ana Pauker, care se afla în închisorile românești.

⁸ Ibidem, *Masacrați în R.A.S.S. Tătară*, ziarul chișinăuian *Timpul*, vineri, 17 octombrie 2008, nr. 969, <http://www.timpul.md/Article.asp?idIssue=873&idRubric=9015&idArticle=20201>

⁹ Ibidem, *Pantelimon Sinadino, masacrat de bolșevici pe cont propriu*, ziarul chișinăuian *Timpul*, vineri, 3 octombrie 2008, nr. 959, <http://www.timpul.md/Article.asp?idIssue=863&idRubric=8922&idArticle=20005>

Toți figuranții din dosarul nr. 824, au fost reabilitați după mai bine de 50 de ani, în anul 1991, de către autoritățile Republicii Moldova.¹⁰

În 1952, după 34 de ani de la Unirea Basarabiei cu România, regimul sovietic mai ardea de dorință să răzbune „poporul moldovenesc trădat în 1918”, prin pedepsirea deputaților *Sfatului Țării*, care mai trăiau. Aceștia erau căutați în teritoriul României, căci cei rămași în Basarabia fuseseră demult exterminați. La acea vreme, primul președinte al Sfatului Țării, Ion Incuț, nu mai era în viață din 1940, Constantin Stere, cel de-al doilea președinte al Sfatului Țării, murise încă în 1936, Daniel Ciugureanu, prim-ministru în exercițiu la momentul Unirii, murise la Sighet în 1950, Ion Pelivan era întemnițat la Sighet.

Acțiunea sovietică de răzbunare de la începutul anilor '50, l-a ales pe Pantelimon Halippa. El era deja arestat de autoritățile comuniste românești, încă de la 5 mai 1950, și se afla în închisoarea Sighet.

La vârsta de aproape 70 de ani, a fost extrădat Uniunii Sovietice la 26 martie 1952 și localizat în R.S.S. Moldovenească, orașul Chișinău, în pușcăria internă specială a N.K.V.D.-ului moldovenesc.

Extrădarea a fost efectuată printr-o procedură simplă: un proces-verbal, dactilografiat în grabă la mașina de scris, cu multiple greșeli gramaticale, ceea ce dovedește, pe de o parte, nivelul de carte al alcătuitoarelor, iar pe de alta – graba în care a fost întocmit actul.

La trei zile de la extrădare, pe 30 martie 1952, N.K.V.D.-ul R.S.S. Moldovenești i-a intentat lui Halippa un dosar penal în baza art. 54-4, 54-6, 54-11 Cod Penal al R.S.S. Ucrainene – activitate contrarevoluționară, activitate antisovietică, spionaj.

Ancheta întreprinsă includea interogatorii îndelungate pe timp de noapte, doar pentru a obține răspunsurile la câteva întrebări.

Dosarul penal intentat lui Halippa, care se păstrează în depozitul special al Serviciului de Informație și Securitate al Republicii Moldova, poartă nr. 6253 și este compus din trei volume.

¹⁰. Ibidem, *Masacrați în R.A.S.S. Tătară*, ziarul chișinăuian *Timpul*, vineri, 17 octombrie 2008, nr. 969, <http://www.timpul.md/Article.asp?idIssue=873&idRubric=9015&idArticle=20201>

Volumul I cuprinde 364 de pagini. Primul act aflat aici datează cu data extrădării – 26 martie 1952 (procesul-verbal de primire-predare), iar ultimul – cu 24 mai 1952 (rechizitoriul). În vol. I se găsesc actele procedurale care îl vizează direct pe Halippa și la care a participat nemijlocit: procesul-verbal de primire-predare (de extrădare), ordonanța de începere a urmăririi penale, ordonanța de reținere, mandatul de arest, chestionarul personal, poza la data extrădării, procesele-verbale de interogare ș.a. Este volumul „de bază” al anchetei preliminare.

Volumul II cuprinde 191 de pagini și este compus din așa-numitele probe, materiale la cauza penală respectivă: poze ale lui Pan Halippa de unul singur și în grup (de parcă acestea pot constitui probe pentru învinuirea adusă), fotocopii ale unor procese-verbale ale ședințelor Sfatului Țării, fotocopii ale unor articole din ziare, alte documente care, potrivit anchetatorului, „cimentau” învinuirile aduse lui Halippa.

Volumul III are 308 pagini. În el sunt mai multe extrase din procesele-verbale de interogare ale unor deputați din Sfatul Țării, capturați de bolșevici încă în anul 1940, în care aceștia explică unele din activitățile/acțiunile lui Halippa.

Procesele-verbale ale interogatorului sunt scrise de mână impecabil: caligrafic, citeț, ceea ce surprinde. Lui Halippa, la interogatorului care urma, i se aducea procesul-verbal transcris al interogatorului precedent, pe care el doar îl semna. Există și varianta dactilografiată a procesului-verbal.

Bine documentat, anchetatorul la fiecare interogatoriu a pus în discuție/interogare un singur subiect sau eveniment, de obicei în ordinea cronologică a celor produse în anii 1917-1918 în Basarabia. Uneori, la interogatoriul următor, anchetatorul revenea cu întrebări pentru a preciza anumite momente consemnate în procesul-verbal anterior.

Interogatoriul se făcea cu ajutorul interpretului. Halippa, deși a recunoscut mai târziu că vorbește limba rusă, a solicitat totuși ca interogatoriul să fie efectuat în limba română. Procesele-verbale însă, consemnează doar varianta rusă a răspunsurilor.

În mai puțin de două luni de zile, Halippa a fost interogat de 30 de ori, în unele cazuri – de două ori pe zi sau noapte.

Iată cum a decurs acest „proces” în 1952: 26 martie – Pan Halippa este extrădat în U.R.S.S.; 27 martie – este întocmită ordonanța de reținere a lui Pan Halippa; 27 martie – este emisă ordonanța privind alegerea măsurii preventive de reținere sub pază a lui Pan Halippa; 27 martie – este întocmită și adusă la cunoștință ordonanța de arest a lui Pan Halippa. În perioada 28 martie-24 mai, este interogat. La 26 mai – este înaintat rechizitoriul. La 21 iunie 1952, ședința de judecată începe la 10.30 și-i întreruptă la 21.45, când instanța se retrage pentru deliberare; la 22 iunie –

ora 00.45, președintele citește sentința; la ora 01.05, ședința de judecată se declară închisă.

Pan Halippa a fost condamnat la 25 de ani de închisoare, cu confiscarea averii, fără a fi privat de drepturile civile. A fost internat în lagărele din regiunea Krasnoiarsk, Siberia.

La 1 decembrie 1955, Pan Halippa a fost expulzat din U.R.S.S. și transmis României în calitate de infractor,¹¹ unde a fost închis încă pentru doi ani de zile. A decedat la 30 aprilie 1979, fiind înmormântat la cimitirul Mănăstirii „Cernica” de lângă București.¹²

Interesant este faptul că, pentru sovietici nu a contat dacă fostul deputat al *Sfatului Țării* a votat sau nu pentru Unire, a fost membru activ sau s-a aflat în opoziție, etc. Important era de a-i lichida pe toți membrii *Sfatului Țării*, care ar fi putut vorbi despre evenimentele din 1917-1918 din Basarabia. Spre exemplu, în 1940 a fost arestat Ștefan Balamez, care a votat contra Unirii. Un alt fost deputat, Arcadie Osmolovschi, care la finele anului 1918 a fost expulzat din Basarabia pentru activități antiromânești, a fost supus și el (la fel, a votat contra Unirii) represiunilor politice de către sovietici și a decedat în anul 1931. Deputatul Gavril Buciușcan, care la 27 martie s-a abținut de la vot, a fugit peste Nistru. A participat activ la formarea Republicii Autonome Sovietice Socialiste Moldovenești, deținând funcții importante în conducerea R.A.S.S.M., iar în 1937 a fost supus represiunilor și executat. Aceeași soartă a avut-o și deputatul Ivan Krivorukov (la 27 martie s-a abținut de la vot), care în R.A.S.S. Moldovenească a deținut funcții din cele mai înalte (comisar al poporului, membru al comitetului revoluționar, etc.), iar în 1937 a fost împușcat. Și deputatul Vladimir Țâganco, care s-a abținut de la vot, tot a fost împușcat de sovietici.¹³

Votul exprimat de Sfatul Țării la 27 martie 1918 în favoarea Unirii Basarabiei cu Patria-Mamă, a fost un act istoric, care a demonstrat că timp de peste o sută de ani de ocupație rusească, urmele românismului din Basarabia nu au dispărut și

¹¹. Ibidem, *Pan Halippa – cronica unei condamnări*, ziarul chișinăuian *Timpul*, vineri, 1 august 2008, nr. 920, <http://www.timpul.md/Article.asp?idIssue=824&idRubric=8527&idArticle=19230>

¹². Idem, *Pan Halippa, apostolul Unirii*, ziarul chișinăuian *Timpul*, vineri, 1 august 2008, nr. 920, <http://www.timpul.md/Rubric.asp?idIssue=824&idRubric=8520>

¹³. Ibidem, „*De ce S.I.S.-ul ascunde crimele altui stat?*”, în ziarul chișinăuian *Timpul*, 22 septembrie 2008, nr. 951, <http://www.timpul.md/Article.asp?idIssue=854&idRubric=8836&idArticle=19848>

că basarabienii și-au dorit să trăiască într-un spațiu unic românesc. Pentru această decizie, legiuitorul basarabean a avut să plătească scump: peste ani de zile, barbaria bolșevică nu a uitat să lovească cu furie în cei ce prin votul lor au exprimat voința majorității populației din Basarabia, încurajată chiar de declarația bolșevică din 2/15 noiembrie 1917, cu privire la drepturilor popoarelor Rusiei, semnată de Lenin și Stalin.